

Täysistunto

Tiistai 19.5.2026 klo 14.00

7. Tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 2025

Kertomus K 16/2026 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tiedusteluvalvontavaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun asti, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Edustaja Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.51 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Mieltäni lämmittää edustajakollegojen määrä täällä salissa. Se on merkki siitä, että tiedustelu toimii, ja nimenomaan myös tiedusteluvalvonta toimii. Mikäli tiedusteluvalvonta ei toimisi, niin kuin lainsäätäjät 2019 voimaan tullessa lainsäädännössä edellytti, täällä salissa olisi kyllä huomattavasti enemmän väkeä. Asia on sinänsä vakava.

Tässä on kaksi näkökulmaa. Toinen on tiedustelu ja tiedustelun valvonta niin, että se on lainmukaista. Valtionjohdon on saatava ulko- ja turvallisuuspoliittista päätöksentekoaan varten tiedustelutietoa, jonka perustalta ja pohjalta voidaan tehdä päätöksiä. Kun lakia 2017—2018 valmisteltiin, niin paljon puhuttiin massavalvonnasta, perusoikeuksista, perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta, ihmisten oikeudesta yksityisyyteen, ja ne olivat aivan aiheellisia, perusteltuja huolia. Muun muassa sen takia tämä valvonta, joka koskee tiedusteluviranomaisten toimintaa, on kattavaa, moniportaista, ja myös sen takia meillä on eduskuntaan 2019 alkaen ollut perustettuna tiedusteluvalvontavaliokunta, joka hoitaa tätä parlamentaarista valvontaa.

Suomen liittyttyä Natoon vuonna 23 tiedusteluvalvonnan tehtävät luonnollisesti lisääntyivät, koska Naton jäsenenä, Nato-maana, tiedusteluun tuli uusia ulottuvuuksia, uusia mahdollisuuksia, ja se oli tietysti osittain myös taustalla siinä, että Natoon liityimme. Tiedustelutieto on aivan olennaista kaikille maille, jotka haluavat turvallisuudestaan huolta pitää.

Se käsitys, mikä itselläni kuuden vuoden kokemuksella, anteeksi, seitsemän vuoden kokemuksella tiedusteluvalvontavaliokunnassa on syntynyt, on se, että meillä on hyvä tiedustelukulttuuri. Se tarkoittaa sitä, että viranomaiset noudattavat lakia säntillisesti ja virheitä ei ole juuri tapahtunut. Mikäli niitä on tapahtunut, on ollut epäselvää lain tulkinnasta tai näin, niin niitä on lähdetty sitten myös oma-aloitteisesti selvittämään lakia kunnioittaen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2026 vp

Valiokunnassa olemme vuosittain tehneet mietinnön — tämäkin kertomus valiokunnassa huolellisesti käsitellään — ja vuoden lopulla tai viimeistään ensi vuoden alussa mietintö sitten käsitellään täällä salissa. Toivon, että silloinkin läsnäolo on yhtä vaatimatonta, koska se on merkki siitä, että asiat toimivat. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

15.54 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Kun puhumme tiedustelutoiminnasta, puhumme usein vaikeasti hahmotettavasta asiasta. Se tapahtuu pääosin näkymättömissä, ja se liittyy vakaviin uhkiin. Tämä tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 2025 kertoo ennen kaikkea siitä, että tiedustelutoiminta Suomessa ei ole villiä eikä valvomatonta. Se on tarkasti säädeltyä, luvanvaraista ja jatkuvasti valvottua toimintaa. Arvoisa puhemies, tämä tarkoittaa sitä, että tiedusteluviranomaiset eivät tee päätöksiään yksin. Jokaisesta tiedustelumenetelmän käytöstä tehdään päätös, ja nämä päätökset toimitetaan reaaliaikaisesti tiedusteluvalvontavaltuutetulle. Valvonta ei tapahdu jälkikäteen, vaan se tapahtuu samaan aikaan, kun toimintaa tehdään. Tämä on erittäin vahva viesti siitä, että valvonta ei ole muodollista, vaan se on jatkuvaa ja konkreettista.

Kertomus osoittaa myös sen, että valvonta toimii. Vuonna 2025 ei ilmennyt tilanteita, joissa olisi ollut tarvetta antaa vakavia huomautuksia. Tämä tarkoittaa ensinnäkin sitä, että viranomaiset toimivat pääsääntöisesti lain mukaisesti, ja toiseksi myös sitä, että järjestelmä toimii niin, että mahdolliset ongelmat havaitaan ajoissa.

Arvoisa puhemies! Mitä tiedustelu sitten käytännössä on? Se on turvallisuutemme eteen tehtävää ennakoitua. Se on erilaisten signaalien tunnistamista, erilaisten tietojen yhdistämistä sekä varautumista tilanteisiin, jotka voivat uhata Suomen turvallisuutta. Tämä kertomus muistuttaa meitä myös siitä, millaisia nämä uhat tänä päivänä ovat. Ne eivät ole enää selkeitä. Ne voivat liittyä vieraiden valtioiden vaikuttamiseen, kyberhyökkäyksiin, terrorismiin tai järjestäytyneeseen rikollisuuteen, ja vieläkin useammin nämä kytkeytyvät toisiinsa. Rajat sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden välillä ovat hämärtyneet, samoin rajat rauhan ajan ja kriisin välillä. Siksi myös tiedustelun rooli on muuttunut entistä tärkeämmäksi.

Arvoisa puhemies! Kokonaisturvallisuuden näkökulmasta kaikkein tärkein viesti on siinä, että turvallisuus ei saa koskaan mennä oikeusvaltion ohi eikä yli. Tässä kertomuksessa korostetaan jatkuvasti sitä, että tiedustelutoiminnan tulee perustua lakiin ja sen tulee olla oikeasuhtaista ja kunnioittaa samalla perusoikeuksia. Tämä on kokonaisturvallisuuden ydin. Turvallisuus ei synny vain viranomaisten kyvystä torjua uhkia, vaan se syntyy myös kansalaisten luottamuksesta ja sopivasta määrästä avoimuutta. Tämä kertomus osoittaa, että Suomessa nämä ovat olemassa, ja juuri siksi kansalainen voi luottaa siihen, että tiedustelutoiminta suojaa paitsi yhteistä yhteiskuntaamme myös hänen oikeuksiaan. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli.

15.59 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Täydennän vielä varmuuden vuoksi edustaja Hännisen puheenvuoroa. Meillä on reaaliaikaisen valvonnan lisäksi myös ennakoivaa valvontaa, sitten on tämä reaaliaikainen valvonta, mistä edustaja juuri puhui, ja sitten on jälkikäteistä valvontaa, ja kaikilla näillä on oma tärkeä roolinsa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2026 vp

Valiokunnan työstä otan muutaman huomion. Ainakin tämä huomio, että valiokunta ei ole sinä aikana, kun olen seitsemän vuotta siellä ollut, yhtään kertaa äänestänyt. Valiokunta on ollut yksimielinen. Niin kauan on puhuttu, että yhteinen näkemys on löytynyt, ja se kertoo ehkä siitä valiokunnan työn luonteesta, että politiikkaa ei sinne haluta tuoda vaan asioita käsitellään turvallisuusnäkökulmasta ja siitä valvontanäkökulmasta, mikä meidän tehtävänä on.

Meillä on eduskunnassa myös herännyt tarpeita, tiedusteluviranomaisten työn perustalta syntynyt kokemusta, että lainsäädäntö tarvitsee joitakin muutoksia, ja esimerkiksi tämä perustuslain 10 §:n käsittely liittyy tähän asiaan. Jos nämä asiat etenevät, niin tämä tietysti luo lisää paineita tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnolle ja sitä kautta myös resurssitarpeelle. Nostan tämän sen takia esiin, että valiokunta on useammassa mietinnössä vuosittain tuonut esiin tiedusteluvalvontavaltuutetun toimintojen asiantuntevuuden, mutta se on resursseiltaan kohtuullisen ohut, ja siinä mielessä, jos tehtävät laajenevat, sitten niitä resurssejakin pitää mahdollisesti tarkastella uudestaan.

Kaikki ei ole aina ollut aivan särötöntä. Esimerkiksi oikeusasiamies on hyvinkin terävästi ottanut kantaa joihinkin asioihin, joita sitten olemme valiokunnassa käsitelleet. Tiedusteluvalvontavaltuutettu tietysti näitä huomioita omassa työssään aina peilaa ja reflektoi, minkälaista palautetta mietinnössä ja asiantuntijoilta muuten tulee.

Näillä huomioilla asia siirtyy sitten tiedusteluvalvontavaliokunnan käsittelyyn. — Niin, kaksi matkaa tässä on tällä vaalikaudella tehty. Valiokunta on käynyt USA:ssa ja pari kolme viikkoa sitten Ruotsissa, ja tämä yhteistyö on kyllä avannut valiokunnan silmiä ja varmasti antanut myös kohdemaiden edustajille tietoa siitä, miten näitä voidaan hoitaa. USA:ssa saimme erinomaisen hyvän vastaanoton, tietysti Ruotsissakin, mutta USA:ssa esimerkiksi oli runsas määrä senaattoreita meidän kanssa keskustelemassa, mikä oli aika poikkeuksellista valiokunnan vierailu huomioiden.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tiedusteluvalvontavaliokuntaan.